

**LETNI NAČRT
NAKUPA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA
V LETU 2023**

Ptuj, oktober 2022

Kazalo:

1	Načrt nakupa knjižničnega gradiva	3
1.1	Vsebinska obrazložitev in utemeljitev koncepta nakupa	4
1.2	Cilji, ki jih želimo doseči v letu 2023	4
1.2.1	Zadovoljevanje informacijskih, izobraževalnih, raziskovalnih in kulturnih potreb okolja	4
1.2.2	Spodbujanje bralnih navad, oblikovanje bralne kulture in razvijanje informacijske pismenosti	5
1.2.3	Upoštevanje značilnih potreb okolja	6
1.2.4	Upoštevanje posebnih potreb okolja	6
1.2.5	Upoštevanje aktualnosti knjižničnega gradiva	7
1.2.6	Upoštevanje zastopanosti knjižničnega gradiva na različnih medijih	7
1.2.7	Upoštevanje zastopanosti različnih tematskih oziroma predmetnih področij	7
1.2.8	Izračun potrebnih sredstev za nabavo gradiva po ključu glede na število prebivalcev	8

1 Načrt nakupa knjižničnega gradiva

Za leto 2023 knjižnica načrtuje prirast gradiva po določilih Pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe ter ob upoštevanju Strokovnih priporočil in standardov za splošne knjižnice.

Pravilnik ter Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018–2028) Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost Republike Slovenije namreč določajo, da mora knjižnica dopolnjevati zbirko z letnim prirastom z najmanj 250 izvodi knjig na 1000 prebivalcev in najmanj 25 izvodov neknjižnega gradiva na 1000 prebivalcev.

Prirast gradiva načrtujemo po naslednjih kriterijih:

- 250 izvodov knjig,
- 25 izvodov neknjižnega gradiva,
- 40 naslovov tekoče naročenih serijskih publikacij,
- sledili bomo razmerju 60 % naslovov strokovne literature in 40 % naslovov leposlovja, čeprav se tega standarda težko držimo zaradi večjega povpraševanja po strokovni literaturi (bližina Univerze v Mariboru, vedno večja ponudba študija na Ptuju, vseživljenjsko izobraževanje),
- za mlade bomo zagotavljali 30 % naslovov, če bo gradivo dostopno na tržišču (čeprav je na našem območju po podatkih statistike le 10.464 mladih do 15. leta starosti, kar znaša 15,08 % vseh prebivalcev tega območja),
- planirana cena izvoda je 25,30 €, prebivalcev pa je na območju naše knjižnice 69.379¹.

Že v letu 2022 smo se zaradi nastalih razmer (epidemija, vojna v Ukrajini) soočali s precejšnjimi podražitvami knjig ter drugega knjižničnega gradiva. Vsled tega je v finančnih načrtih za leto 2023 načrtovana povprečna cena knjige 10 % višja od dolgoletne dosedanje vrednosti.

Knjižnica Ivana Potrča Ptuj bi kot osrednja območna knjižnica morala po teh kriterijih v letu 2023 pridobiti 19.079 izvodov knjig in neknjižnega gradiva. Ob predvideni povprečni ceni 25,30 € za izvod bi morale občine in Ministrstvo za kulturo za doseg tega plana nameniti skupaj 482.699 €. Znesek predstavlja planirano vrednost. Sredstva za prirast oz. nakup gradiva naj bi zagotavljale občine in ministrstvo v deležu približno 50 : 50.

V letu 2016 smo izdelali Dokument nabavne politike, ki predstavlja strateški načrt izgradnje in upravljanja knjižnične zbirke in je učinkovito in kakovostno nastajal v daljšem časovnem obdobju ter zajel potrebe vseh prebivalcev okolja, poslanstvo in cilje osrednje območne knjižnice, zgodovino, obseg, vsebino in namen zbirke, dostop do knjižničnega gradiva, financiranje nakupa knjižničnega gradiva, izbor knjižničnega gradiva, posebne zbirke knjižničnega gradiva, omejitve v knjižnični zbirki, sodelovanje z drugimi knjižnicami in dostopnost informacijskih virov, vrednotenje in zaščito knjižnične zbirke, izločanje in odpis knjižničnega gradiva, zakonske podlage, strokovna priporočila in druge dejavnike, ki vplivajo na nabavno politiko.

¹ Stanje na dan 1. 1. 2022. Vir: Statistični urad RS.

Z dokumentom o nabavni politiki v Knjižnici Ivana Potrča Ptuj se je seznanil svet zavoda na svoji redni seji 4. 5. 2016 in je dostopen na spletni strani knjižnice <http://www.knjiznica-ptuj.si> pod rubriko Javne informacije.

1.1 Vsebinska obrazložitev in utemeljitev koncepta nakupa

Knjižnica Ivana Potrča Ptuj želi svojim uporabnikom nuditi širok izbor knjižničnega gradiva, ki bo ustrezal njihovim potrebam po dostopu do informacij in željam po izobraževanju, kulturi, raziskovanju in znanstvenem delu kakor tudi razvedrilu.

Izbor gradiva je namenjen uporabnikom vseh starostnih skupin, tako posameznim skupinam in organizacijam v okolju za zadovoljevanje njihovih vsakdanjih potreb, kot tudi za zagotavljanje splošnega dviga kakovosti življenja v lokalni skupnosti.

1.2 Cilji, ki jih želimo doseči v letu 2023

Z vsebinsko bogatim prirastom želimo še naprej graditi kvalitetno in uravnoteženo knjižnično zbirko in ob tem:

- zagotavljati ustreznost zbirke glede na ugotovljene informacijske, izobraževalne, raziskovalne in kulturne potrebe ter interese ciljnih skupin uporabnikov;
- ustvarjati pogoje za spodbujanje bralnih navad, oblikovanje bralne kulture in razvijanje funkcionalne pismenosti;
- upoštevati cilje in prioritete lokalnih skupnosti;
- slediti priporočenim razmerjem znotraj zbirke (razmerje med strokovnim in leposlovnim gradivom ter gradivom za otroke in odrasle uporabnike);
- zagotavljati ustrezen delež neknjižnega in elektronskega gradiva);
- zagotavljati gradivo za uporabnike s posebnimi potrebami;
- zagotavljati gradivo za domoznanske študije in izgradnjo domoznanskih podatkovnih zbirk.

1.2.1 Zadovoljevanje informacijskih, izobraževalnih, raziskovalnih in kulturnih potreb okolja

Knjižnica zagotavlja zadovoljevanje informacijskih, izobraževalnih, raziskovalnih in kulturnih potreb okolja, kot so navedene v nadaljevanju.

Za zadovoljevanje **informacijskih potreb** občanov bomo nabavljali:

- splošno informativno periodiko v slovenskem jeziku in najuglednejše evropske časnike;
- gradivo z informacijami javnega značaja (vladne in nevladne organizacije in agencije, institucije civilne družbe);
- gradivo z informacijami, ki ljudem pomagajo pri organizaciji njihovega vsakdanjega življenja in podpirajo njihovo participacijo v demokratičnih procesih.

Za zadovoljevanje **izobraževalnih potreb** bomo zagotavljali:

- gradivo različnih strok in znanstvenih disciplin na različnih stopnjah zahtevnosti, od zelo poljudnih do stopnje akademske zahtevnosti, ter na različnih medijih, knjige, periodiko, neknjižno gradivo;

- zbirko bomo dopolnjevali s strokovnimi deli v tujih jezikih, posebej takrat ko ne bo mogoče pridobiti ustreznih del na slovenskem knjižnem trgu;
- poučno gradivo, namenjeno mladim uporabnikom, od tistega, ki najmlajšim uporabnikom omogoča spoznavanje predmetov in osvajanje pojmov, takega, ki spodbuja vedoželjnost, širjenje obzorja, oblikovanje osebnih interesov, do tistega, ki podpira šolske in obšolske obveznosti na osnovni in srednji stopnji;
- gradivo, namenjeno permanentnemu izobraževanju in osvajanju novih tehnologij in medijev;
- gradivo, namenjeno izobraževanju v okviru hobijev, prostočasnih aktivnosti in osebnih interesov;
- gradivo, namenjeno za pomoč pri osebnostni rasti in razreševanju osebnih težav uporabnikov.

Pri zadovoljevanju **raziskovalnih potreb** bomo posebno pozornost posvečali:

- spoznavanju, proučevanju in raziskovanju zgodovine, kulturnih korenin in sedanjosti lokalnega okolja, kar bomo podpirali s skrbnim zbiranjem vseh vrst **domoznanskega gradiva** in z izgradnjo domoznanskih podatkovnih zbirk;
- tesno sodelovali z organizatorji in izvajalci mladinskega raziskovalnega dela na osnovni in srednješolski ravni, tako da bomo zagotavljali potrebne vire za procese raziskovanja, pa tudi zbirali in hranili raziskovalne naloge, ki nastajajo kot rezultat tega dela;
- podpirali bomo raziskovalno delo v okviru seminarskih in diplomskih nalog visokošolskega študija z zagotavljanjem ustreznega izbora strokovnega gradiva na različnih nosilcih.

Kulturne potrebe okolja pa bomo zadovoljevali:

- z izgradnjo kvalitetnih zbirk leposlovnega gradiva za različne starosti, okuse in zahtevnostne stopnje;
- z nabavo kvalitetnih glasbenih posnetkov in igranih filmov;
- z izborom kvalitetne strokovne literature s področja umetnosti.

1.2.2 Spodbujanje bralnih navad, oblikovanje bralne kulture in razvijanje informacijske pismenosti

V Knjižnici Ivana Potrča Ptuj ustvarjamo pogoje za razvoj bralnih navad že pri otrocih v predbralnem obdobju predvsem tako, da z vrsto projektov spodbujamo odrasle (starše, stare starše, vzgojitelje), da otrokom čim več berejo in da ti doživljajo branje kot prijetno doživetje, povezano z vznemirljivimi zgodbami in ugodnim doživljanjem varnosti in bližine. Knjižnično zbirko gradimo tako, da šolarje zelo pozorno spremljamo skozi razvoj bralnih spretnosti in jih pri tem spodbujamo ter jim nato v vsakem razvojnem obdobju ponudimo njihovi starosti in interesom primerno knjigo.

Z nabavno politiko bomo v letu 2023 aktivno podpirali vse projekte, usmerjene v promocijo branja in dvig bralne kulture. Nabavljali bomo:

- knjige z velikimi tiskanimi črkami za prvo fazo učenja branja,
- knjige z malo besedila za postopno pridobivanje bralnih spretnosti,
- pester izbor kvalitetnih slikanic,
- tematsko raznolik izbor leposlovnih knjig za starostni skupini P in M,

- izbor leposlovnih knjig za odrasle, pri čemer bomo skrbeli za zastopanost različnih žanrov in različnih nivojev zahtevnosti;
- leposlovje za preživljanje prostega časa bo podvrženo preverjanju, ali ustreza v knjižnici postavljenim kriterijem kvalitete.

Posebno pozornost bomo posvetili izboru slovenskega leposlovja in publikacijam v javnem interesu. Pri nakupu tujejezičnega gradiva bomo obnavljali fond svetovne literarne klasike v izvirnih jezikih, izmed sodobnih del pa bomo izbirali med kvalitetnimi nagrajenimi in za nagrade predlaganimi deli; nadaljevali bomo tudi z izgradnjo zbirke jezikovno lažjih tujejezičnih del, primernih za učenje tujih jezikov.

Naslove, priporočene v okviru projektov za vodeno promocijo branja, bomo nabavljali v povečanem številu izvodov.

Razvoj **informacijske pismenosti** bomo spodbujali:

- z nakupom novih in posodobljenih izdaj enciklopedij, leksikonov, slovarjev, imenikov,
- z nakupom različnih priročnikov.

Posebno pozornost namenjamo nabavi gradiv za področje računalniškega opismenjevanja in spodbujanja uporabe elektronskih gradiv s ponudbo informacij javnega značaja. S tem tudi podpiramo projekte, ki tečejo v knjižnici:

- računalniško opismenjevanje starejših,
- programi za iskalce zaposlitve,
- kreativna raba računalnika in interneta za otroke.

1.2.3 Upoštevanje značilnih potreb okolja

Pri oblikovanju knjižnične zbirke upoštevamo:

- starostno, izobrazbeno in socialno strukturo prebivalstva,
- strukturo knjižničnih uporabnikov – analitično po ciljnih skupinah (predšolski otroci, osnovnošolci, srednješolci, študentje, odrasli, starejši, brezposelni ...);
- značaj Ptuja kot regijskega središča z dnevno migracijo velikega števila ljudi, ki prihajajo na Ptuj zaradi potreb šolanja, službe, nakupovanja ali koriščenja zdravstvenih in upravnih storitev ter kulturnih dobrin;
- razvojne prioritete lokalnih skupnosti, za katere knjižnica izvaja svojo dejavnost (razvoj turizma, razvoj visokošolskega izobraževanja, razvoj malega podjetništva ...);
- aktualne družbene razmere (gospodarska kriza, potrebe po prekvalifikaciji brezposelnih občanov ...);
- dejavnost različnih lokalnih akterjev na področju delovanja knjižnice (organizacije, društva, kulturne institucije, civilno-družbene iniciative, mediji ...);
- vlogo Knjižnice Ivana Potrča kot osrednje območne knjižnice.

1.2.4 Upoštevanje posebnih potreb okolja

Okolje, v katerem deluje Knjižnica Ivana Potrča Ptuj, kot celota izkazuje vse tipične značilnosti okolij, v kakršnih delujejo primerljive osrednje območne knjižnice (Kranj,

Novo mesto, Celje ...), so pa bistvene razlike v mikrookoljih, za katere knjižnica opravlja svojo dejavnost.

V Knjižnici Ivana Potrča Ptuj zato upoštevamo posebne značilnosti in potrebe mikrookolja, kot so:

- število potencialnih uporabnikov,
- urbani / ruralni značaj mikrookolja,
- starostno, izobrazbeno in socialno strukturo prebivalstva v mikrookolju,
- migracijske tokove v okolju,
- prisotnost ljudi s posebnimi potrebami,
- prioritete lokalnih skupnosti,
- dejavnost lokalnih akterjev v okolju.

1.2.5 Upoštevanje aktualnosti knjižničnega gradiva

Za aktualnost knjižničnega gradiva bomo poskrbeli:

- z nakupom gradiva, ki prinaša nova znanstvena in strokovna spoznanja,
- z nakupom novih del na področju literarnega ustvarjanja,
- z nakupom posodobljenih prevodov klasičnih literarnih del,
- s posodabljanjem referenčnega gradiva,
- z odpisom izrabljenega gradiva in gradiva zastarele vsebine (razen, če je to relevantno za proučevanje historičnih vidikov posameznih strok; podrobnejši kriteriji so opredeljeni v Pravilniku za odpis knjižničnega gradiva v Knjižnici Ivana Potrča Ptuj).

1.2.6 Upoštevanje zastopanosti knjižničnega gradiva na različnih medijih

Načrt nakupa knjižničnega gradiva predvideva 90 % tiskanih medijev (knjig, brošur, periodičnega gradiva) in 10 % neknjižnega gradiva.

Načrt nakupa neknjižnega gradiva zajema:

- glasbene posnetke, videograme, elektronske medije (zgoščenke, multimedija) in igrače za otroke (30 %),
- glasbene posnetke, igrane filme in izobraževalne DVD-je za odrasle (65 %),
- notno gradivo,
- elektronske podatkovne zbirke z možnostjo oddaljenega dostopa,
- domoznansko neknjižno gradivo: fotografije, razglednice, zemljevidi, drobni tiski (5 %). Domoznansko neknjižno gradivo pridobivamo tudi z darovi, tako da je delež domoznanskega neknjižnega gradiva v celotni strukturi prirasta višji.

1.2.7 Upoštevanje zastopanosti različnih tematskih oziroma predmetnih področij

Pri razmerju naslovov med strokovnim in leposlovnim gradivom se bomo dosledno držali standardov, tako da načrtujemo 60 % naslovov različnih strokovnih področij in 40 % naslovov leposlovja različnih žanrov.

Pri nakupu strokovnega gradiva bomo skrbeli tudi, da bodo čim bolj enakomerno in skladno s potrebami uporabnikov zastopana različna strokovna oziroma znanstvena

področja, zagotavljali bomo gradivo z različno stopnjo poglobljenosti in predvsem različnim nivojem zahtevnosti.

Poskušali bomo zadovoljiti potrebe uporabnikov z različnimi stopnjami splošne izobrazbe in predznanja. Pri nakupu leposlovnega gradiva bomo skrbeli za pestrost literarnih zvrsti in žanrov, zagotoviti želimo dostop do literarne ustvarjalnosti različnih narodov, kultur in jezikov, pri tem pa posebno pozornost posvetiti slovenskim avtorjem.

Uporabnikom bomo nudili literaturo različne stopnje zahtevnosti, ki pa mora vsa ustrezati vsaj osnovnim kriterijem literarne kvalitete. Pri leposlovju za otroke smo pozorni tudi na kvaliteto likovnih prvin. Za otroke in mladino načrtujemo 30 % vseh naslovov v letnem nakupu. Na slovenskem knjižnem trgu običajno ne izide dovolj naslovov za otroke, da bi lahko zadostili temu kriteriju, zato zlasti v referenčne zbirke oddelkov za otroke vključujemo dela, ki so izvirno namenjena odraslim, a so dovolj poljudno in zanimivo napisana, da so primerna tudi za otroke.

1.2.8 Izračun potrebnih sredstev za nabavo gradiva po ključu glede na število prebivalcev

Skladno s sklepom, ki je bil sprejet na 7. seji kolegija županov Spodnjega Podravja dne 13. 6. 2016², da KIPP še enkrat preveri možnost nižjega izračuna predlagane višine sredstev, smo se odločili, da tudi v letu 2023 načrtujemo nakup knjižničnega gradiva, ki je za 20 % nižji od obsega, določenega v skladu s standardi in zakonodajo s področja knjižničarstva.

Financiranje knjižničnega gradiva v letu 2023 z upoštevanim 20 % znižanjem					
Občina	Št. preb.	Št. knjiž. izvodov	Financiranje knjižničnega gradiva (občine)	Št. knjiž. (MzK)	Financiranje knjižničnega gradiva (MzK)
Cirkulane	2.363	260	6.578	260	6.578
Destrič	2.632	290	7.337	290	7.337
Dornava	2.880	317	8.019	317	8.019
Gorišnica	4.180	460	11.638	460	11.638
Hajdina	3.873	426	10.778	426	10.778
Juršinci	2.501	275	6.958	275	6.958
Kidričevo	6.547	720	18.216	720	18.216
Majšperk	4.026	443	11.208	443	11.208
Markovci	4.022	442	11.183	442	11.183
Podlehnik	1.844	203	5.136	203	5.136
Ptuj	23.509	2.586	65.426	2.586	65.426
Sv. Andraž	1.201	132	3.340	132	3.340
Trnovska vas	1.385	152	3.846	152	3.846
Videm	5.601	616	15.585	616	15.585
Zavrč	1.506	166	4.200	166	4.200
Žetale	1.309	144	3.642	144	3.642
SKUPAJ	69.379	7.632	193.090	7.632	193.090

Tabela 1: Izračun potrebnih sredstev za prirast gradiva glede na število prebivalcev³ z upoštevanim 20-odstotnim znižanjem.

² Mestna občina Ptuj, Kolegij županov Spodnjega Podravja, sklep št. 900-69/2014 z dne 13.6.2016.

³ Stanje na dan 1. 1. 2022. Vir: Statistični urad RS.

Financiranje knjižničnega gradiva v letu 2023 z upoštevanim 20 % znižanjem			
	Št. preb.	Št. izvodov (MzK in občine)	Potrebna sredstva (MzK in občine)
SKUPAJ	69.379	15.264	386.180

Tabela 2: Izračun potrebnih sredstev za prirast knjižničnega glede na število prebivalcev⁴ gradiva z upoštevanim 20-odstotnim znižanjem.

Gradivo bomo nabavljali v obsegu, kot ga bodo omogočala sredstva.

Del elektronskega gradiva bomo kupili tudi s sredstvi, ki jih dobimo na razpisu za izvajanje območnih nalog.

Potreba sredstva za predviden letni prirast knjižničnega gradiva so načrtovana in razdeljena med občine ustanoviteljice in pogodbenice ter Ministrstvo za kulturo v skladu z dolgoletnim, sicer nepisanim, pravilom v razmerju 50% : 50 %. Nadaljnja razdelitev sredstev med posameznimi občinami je narejena na podlagi števila prebivalcev, kot to določa 53. člen Zakona o knjižničarstvu.

Ministrstvo za kulturo zagotavlja sredstva za sofinanciranje prirasta knjižničnega gradiva iz državnega proračuna na več načinov v neposredni in posredni obliki.

V neposredni obliki ministrstvo zagotavlja vsem 58 slovenskim splošnim knjižnicam sredstva za nakup knjižničnega gradiva na podlagi neposrednega poziva za nakup knjižničnega gradiva. Knjižnicam so sredstva razporejena v odvisnosti od velikosti knjižnice, števila oddelkov, krajevnih knjižnic in/ali bibliobusa ter števila prebivalcev na območju, za katerega izvajajo dejavnost. Dodatno pa 10 osrednjim območnim knjižnicam, mednje sodi tudi Knjižnica Ivana Potrča Ptuj, v okviru izvajanja območnih nalog zagotavlja tudi sredstva za povečan in zahtevnejši izbor knjižničnega gradiva in informacij. Ta sredstva so običajno namenjena nakupu podatkovnih zbirk, do katerih lahko dostopajo na daljavo uporabniki celotnega območja OOK.

V posredni obliki se sredstva iz državnega proračuna pri splošnih knjižnicah v prirastu knjižničnega gradiva izražajo na več načinov. Knjižnica Ivana Potrča Ptuj je v skladu z Zakonom o obveznem izvodu prejemnika obveznega izvoda in iz tega naslova vsako leto prejme en izvod publikacije, ki je izšel s podporo javnih sredstev (približno 2000 enot letno). Knjige, katerih izdajo finančno podpira Javna agencija za knjigo, imajo praviloma nižjo nabavno ceno, nekatere prejmemo tudi kot dar. Prav tako v skladu z Zakonom o knjižničarstvu Ministrstvo za kulturo iz državnega proračuna zagotavlja sredstva za knjižnično nadomestilo, ki ga izplača avtorjem kot nadomestilo za izposajo knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah, sicer bi to breme morale nositi občine. Dodatno se v posredni obliki za potrebe splošnih knjižnic iz državnega proračuna zagotavljajo tudi sredstva za nakup baze podatkov EBSCOhost ter vzdrževanje sistema za zagotavljanje dostopa na daljavo do elektronskih baz podatkov.

⁴ Stanje na dan 1. 1. 2022. Vir: Statistični urad RS.

V skladu z navedenim načinom zagotavljanja sredstev za prirast knjižničnega gradiva lahko knjižnice v finančnem načrtu načrtujemo in prikazujemo zgolj tisti del sredstev, ki jih ministrstvo zagotavlja za prirast knjižničnega gradiva v neposredni obliki in jih knjižnica prejme na podlagi neposrednega poziva v skladu s sklenjenimi pogodbami. Sredstva, ki jih ministrstvo nameni knjižnici v posredni obliki, se odrazijo v letnem poročilu o delu ter v statistikah prirasta knjižničnega gradiva.

Knjižnično gradivo bomo nabavljali v obsegu, kot bodo omogočala razpoložljiva finančna sredstva. Kot vsa leta doslej si bomo prizadevali za iskanje najugodnejših ponudnikov ter se z založniki pogajali za količinske popuste.

Naša osnovna dejavnost je knjižnična dejavnost in naše osnovno poslanstvo je zadovoljevanje potreb najširšega kroga uporabnikov po dostopu do informacij in informacijskih virov. V široki paleti dejavnosti, ki jih v knjižnici izvajamo kot javno službo, je izposoja knjižničnega gradiva najbolj pričakovana in največkrat koriščena knjižnična storitev. Zato je skrb za knjižnično zbirko, ustrezen izbor in letni prirast knjižničnega gradiva naša prva prioriteta.

Številka: 390/2022
Datum: 14.10.2022

Direktorica:
Milena Doberšek

Milena Doberšek